

Dat had ze in de zomer van 1994 ook niet gedacht. Jorunn Bauweraerts was vijftien, zat op de middelbare school, was nieuwsgierig naar het leven en zong op de Volksmuziekstage in Gooik met twee vriendinnen een liedje: 'Diridin don, diridon, poura mi.' Het betekende niets, maar deed van alles bewegen. Twee jaar later werd het debuutalbum van het trio Laïs, gekruid met oude Vlaamse liedteksten, het succesvolste folkalbum ooit in Vlaanderen.

Bijna dertig jaar later wikt ze, in haar tuin in Kalnthout, haar woorden. 'Onze deels Engelstalige plaat *The ladies' second song* (2007) was vanuit dezelfde interesse in oude teksten gegroeid, maar het publiek volgde niet, en daarna kwamen er geen nieuwe composities meer. In de voorbije jaren hadden we gelukkig nog onze kerktournees, maar creatief stond Laïs toch op een laag pitje.'

Toen Annelies Brosens twee jaar geleden uit de groep stapte, leek het verhaal voorbij. 'Iedereen vroeg wie haar zou vervangen', zegt Nathalie Delcroix, 'maar we wilden geen *K2 zoekt K3*-achtige competitie. Voor ons was het duidelijk: een nieuwe zangeres kon niet. We zouden verdergaan met twee, als zussen die geen geheimen hebben voor elkaar, of we zouden niet verdergaan.'

Het nieuwe album, *De langste nacht*, is ook op een andere manier een fijne verrijzenis: Laïs is wedergeboren als kwartet. Met de muzikanten Bjorn Eriksson en Tomas De Smet, partners van respectievelijk Delcroix en Bauweraerts, krijgt de groep er een pak Belgische pop- en rockgeschiedenis bij. Op hun cv staan onder meer Zita Swoon, Think of One, The Broken Circle Breakdown Band en RumbaRistas. Met drummer Roel Poriau (Think of One) erbij is Laïs een 'supergroep' met veel *goesting*. 'Laïs was altijd al organisch en chaotisch, maar ook lui', zegt Bauweraerts. 'Daarvan was deze keer geen sprake. We hebben veel gepraat, want we wilden onszelf heruitvinden én weer aanknopen bij wie we zijn: muziek brengen als een feest, met teksten in het Nederlands die je kunt meezingen. Daar droom ik van, dat mensen onze concerten samen zullen beleven.'

'Ik denk niet dat iemand klinkt zoals wij'

Op *De langste nacht*, het eerste album sinds 2009, graaft Laïs naar zijn wortels en vervelt het trio tot een kwartet van twee duo's – volgt u nog? 'We willen muziek brengen als een feest, met teksten die je kunt meezingen.'

Opwaaïend stof

Misschien ligt de kiem van de terugkeer in een zomerreis die Bauweraerts en De Smet vier jaar geleden maakten in Bretagne, met de kinderen, in een *camionnette*. Bretagne, 'Breizh' zoals ze daar zeggen, cultiveert zijn Keltische verleden vooral in literatuur en muziek, en een van de manifestaties daarvan zijn de *festoù noz*, nachtelijke feesten waarop de 'gavotte', de 'andro' en de 'garidé' gedanst worden, en typische instrumenten als de bombarde (een soort schalmei) en de biniou (een soort doedelzak) de volksmuziek inkleuren.

Bauweraerts: 'Op een avond, het was net een film, volgden we een bordje dat een *fest noz* aanwees, door de bossen tot bij een dorp met zeven huizen en een prachtige boomgaard. Daar stonden in een schuur allemaal kaarsen en danste iedereen in een kring. De muzikanten waren geweldig. Dat gestamp met kleine pasjes, dat opwaaïende stof! Muziek heeft er een wilde kracht die ik hier in folkmuziek soms mis, en die wil ik terugbrengen. Ook daarom moest dit een feestplaat zijn.'

Maar de feestmuziek van Laïs heeft niks te maken met pakweg Ibiza.

'Twee en twee is vier, met z'n allen op de zwier', klinkt het speels in een oud drinklied, dat vreugde koppelt aan verdriet: 't Is het water van de druiven/ dat de droefheid doet verschuiven.' Bauweraerts houdt van dat soort contradicties, en van verval. Ze citeert de Bengaalse dichter Rabindranath Tagore, die geloofde in 'de bevrijding van voorbij te gaan'. Haar dochter wilde ze zelfs Ruïna noemen, glimlacht ze – het werd Runja. 'Wanneer we zomaar wat rondrijden,' zegt Tomas De Smet, 'kijken we de hele tijd naar oude huisjes, ruïnes en knotwilgen. Dan voel je de schoonheid en de rijkdom die in vergankelijkheid zit.'

Het duarde trouwens even voor twee en twee vier werd. De heren maakten met bas en gitaar wat muzikale schetsen, waarmee Bauweraerts en Delcroix naar Normandië trokken. 'Jorunn had haar liedboeken mee,' zegt Delcroix, 'maar samen aan een melodie werken was te lang geleden, dus zochten we apart: zij binnen, ik buiten. Dat werkte, we hebben onze vondsten soms tot één song samengebracht. En intus- ►►

sen hebben we genoten van de zee en de heuvels.'

Ook zij houdt van lugubere sferen, de troost van verdriet, donkere verhalen en Nick Cave-gedachten als 'Ik gaf van mij alleen het beste/ aan uw valse handen kleef nu mijn bloed' (in 'Wilder dan wild'). Het is die 'Flemish gothic' die hen vandaag nog steeds verbindt.

Penetrant treintje

Wie op Spotify kijkt, kan er niet omheen: het publiek koestert de eerste twee albums (1998 en 2001). Songs als 'De wereld vergaat', 'De wijn', 'Zeven steken' en 'Houd uw kanneke' werden liveklassiekers, en met 't Smidje' heeft de groep zelfs een pensioennummer.

Wat daarna kwam, sloeg veel minder aan. 'Met z'n drieën zongen we altijd op dezelfde manier, als een penetrant treintje, en toen wilden we daarvan weg', zegt Delcroix. Het trio experimenteerde met muzikanten uit de Antwerpse alternatieve scene. 'Daar had Annelies altijd de kerk wat in het midden gehouden', legt Bauweraerts uit. 'Toen zij uit de groep stapte, moesten we dus opletten om niet te ver te gaan, want Nathalie en ik delen een hang naar donker experiment. Van alles hebben we destijds geprobeerd om "t Smidje" intelligenter te laten klinken! Om vast te stellen dat de folkrockversie met Kadriel de enige goeie is, en dat de mensen daar veel plezier aan beleven. En nu spelen we het graag. Zo loopt dat: dat nummer heeft ons goed gediend, en nu dienen wij het.'

Dat is zacht uitgedrukt. 't Smidje' is niet alleen op Vlaamse dansvloeren een klassieker, compleet met volksdanspassen, maar wordt in Polen onder de naam 'Belgische dans' herkend en gekoesterd. In augustus trok Laïs naar Warschau voor een passage op de Poolse televisie. 'We speelden ook op een festival en daar werden de nieuwe nummers goed ontvangen.'

Dat is de weddenschap van *De langste nacht*: de hoekstenen van het vroegere succes gebruiken om een nieuw verhaal te bouwen. 'Het is spannend om maar met twee stemmen te zingen', vindt Delcroix. 'We komen makkelijker los, hebben meer ruimte, en daardoor hoor je de verschillen in stemkleur beter. We probeerden om soberder en gelaagder te zingen, en ik vind het nu

ook weer leuk om melodieuze refreinen te zingen. Eigenlijk heb ik het gehad met experimentele muziek.'

Ze heeft ook zelf een songtekst geschreven. Het etherische, wat psychedelische 'Zwart feest' is een apocalyptische waarschuwing die aanleunt bij William Butler Yeats' gedicht 'The second coming' en bij de helse beelden van Jeroen Bosch. Ze schreef het toen ze zag hoe de lockdown bij vrienden verdeeldheid en ruzie veroorzaakte. 'Ik vond het griezelig en het maakte me verdrietig.'

Rommelschuur

Zowel Nathalie Delcroix en Bjorn Eriksson (als Eriksson Delcroix) als Jorunn Bauweraerts en Tomas De Smet (als King Dalton) zaten eerder samen in bands. De Smet en Eriksson zijn oude vrienden. De Smet is een ritmebeest, op de nieuwe plaat speelt hij vooral percussie uit liefde voor Noord-Afrikaanse gnawa en Andalusische flamenco. Eriksson is een goede countrygitarist, die de jongste jaren ook een reputatie opbouwde als componist van filmmuziek – hij is nu bezig voor de film *Het smelt*. 'We speelden vroeger vaak samen, maar dit was de eerste keer dat we samen muziek creëerden', zegt Eriksson.

'Toen Annelies uit de groep stapte, moesten we opletten om niet te ver te gaan, want Nathalie en ik delen een hang naar donker experiment. Van alles hebben we destijds geprobeerd om "t Smidje" intelligenter te laten klinken'

Jorunn Bauweraerts

Misschien zat het moment goed. 'We zijn beiden perfectionisten', zegt Eriksson. 'Maar ik heb ingezien dat perfectionisme me ook in de weg kan zitten. Kijk, ik speel nu muziek van Django Reinhardt. Dat niveau is onbereikbaar: dan moet je je ambitie loslaten en erkennen dat er schoonheid zit in fouten. Dat lukt me steeds beter. We hebben hier in mijn thuisstudio gewerkt, en met Tomas ging dat merkwaardig vlot: we vertrouwden elkaar.'

Tomas De Smet straalt zen uit. Hij speelt in zeven bands, volgt altijd zijn

hart, en is als ritmemeester samenwerken gewend. Elke ochtend ging hij in een rommelschuur een paar metalen voorwerpen zoeken die goed klonken, om daar dan zijn percussie mee op te nemen. 'Ik hou van organische klanken, ik laat graag het toeval meespelen en ik probeer altijd mensen toegang te geven tot andere muziek. En daarmee ook tot andere dimensies in zichzelf.'

We beginnen de nieuwe Laïs beter te 'zien'. Jorunn Bauweraerts is de aardse kracht, die houdt van tradities en magie en die graag het duister opzoekt. Tomas De Smet is de wilskrachtige vuurman, die tussen de mensen staat en ze opzweept. Nathalie Delcroix leeft intuïtief, ongebonden als de wind, en verbindt speelsheid aan wijsheid. En Bjorn Eriksson is een gedreven loner, die na het groepswork nog uren doorgaat met verfijnen. 'Als ik de *frigo* opentrek, wil ik alles', zegt Tomas. 'Bjorn kiest maar één iets.'

Tiktok

De radiohit 'Orion', geënt op het Reuzenlied, klonk velen al bekend in de oren, en *De langste nacht* bevat nog veel fraais. Het 17de-eeuwse klaglied 'Wilder dan wild' wordt in een oosters bad gedompeld, de mystieke aanbids-

ding 'Overall nabij' van Pieter Nicolaas van Eyck klinkt als industriële trance. In 'Als ik in de lente stierf' horen we zowel de sferen van Angelo Badalamenti als Serge Gainsbourg. 'Lucia', een stel oude weerspreuken, is een huwelijk tussen folk en de Turkse disco van Selda Bağcan. Het klinkt dromerig en energiek, gisteren en vandaag tegelijk. Als uit een andere wereld.

'Is er nog plaats voor ons?' Bauweraerts haalt de schouders op. 'Ik zie het als het leven. We wilden weten wat we nog kunnen doen met wat we zijn, dus

Jorunn Bauweraerts (l) en Nathalie Delcroix in Het Lelienpaleis van Gert Voorjans.

moesten we deze plaat absoluut maken. We willen de fans van het eerste uur overtuigen van deze nieuwe aanpak. Ik denk trouwens niet dat iemand klinkt zoals wij. Dat maakt het ook moeilijker: platenfirma's vonden ons te *left-of-centre*, maar we wilden ook niet veel afgeven want we verkopen veel cd's op concerten, dus hebben we nu ons eigen label Laïsrecords opgericht. Volgens mij zal dat lukken.'

Ze vertelt hoe ze, onlangs op een festival in Loon-Plage, hilde toen de zeskoppige band 'Lindeboom' had gezongen. Het laatste nummer op de plaat is een traditionele ballad over een liefdespaar, gebouwd op een 'heel oude melodie' uit de mondelinge traditie van de Blue Ridge Mountains, waarin de naakte stemmen van alle muzikanten rauw en warm in elkaar verstrengelen, rond een Marokkaanse gimbri-luit. 'Als iedereen juist in de maat zit, is dat heel écht. Alles klopt op zo'n moment en ik geloof echt dat we mensen, die vandaag zo druk op Instagram manieren zoeken om te ontstressen – de contradictie! – daarmee kunnen inspireren.'

In de oude tekst besluit het koppel, dat elkaar na lang wachten en veel geweend dan toch vindt, om voortaan 'in eer en deugd' te leven. Bij Laïs wordt dat 'en laat ons leven wild en vrij'. Bauweraerts proest het uit. 'Ik hou van die oude teksten, omdat ze duidelijk maken hoe mensen ooit leefden. Ik leid er bijvoorbeeld uit af dat het leven vroeger heel hard was voor alleenstaande vrouwen: feministische ideeën waren ver te zoeken. Maar dit is nu en daarom veranderen we die teksten soms nogal sterk.'

'Voor mij betekent Laïs dat we moeten kunnen stilstaan bij de blijvende waarde van oude dingen', zegt Delcroix. 'Ik heb geen smartphone en geen rijbewijs. Ik beleef dus veel dingen anders. Wanneer ik de weg kwijt ben, spreek ik mensen aan. Maar nu zal ik een smartphone moeten kopen om mezelf te verkopen, zelfs op TikTok. (lacht) Ik vind dat moeilijk. De muziek van Laïs heeft altijd erg goed aangeslagen bij jonge meisjes zonder sociale media. Is er dan zoveel veranderd?'

De langste nacht is nu uit ★★★★★. Laïs staat op 28/9 in de Ancienne Belgique, Brussel.